Denk je dat of weet je dat? Kritisch denken en dialoog als sleutels tot democratische participatie.

Prof. Jelle De Schrijver
UAntwerpen - UGent - Odisee

5 December 2024
EPOS - Mechelen - Grensverleggers

jelle.deschrijver@uantwerpen.be

Wat moeten
jongeren écht leren?

1. Wat is kritisch denken?

2. Hoe kan je kritisch denken stimuleren via (filosofische) dialoog?

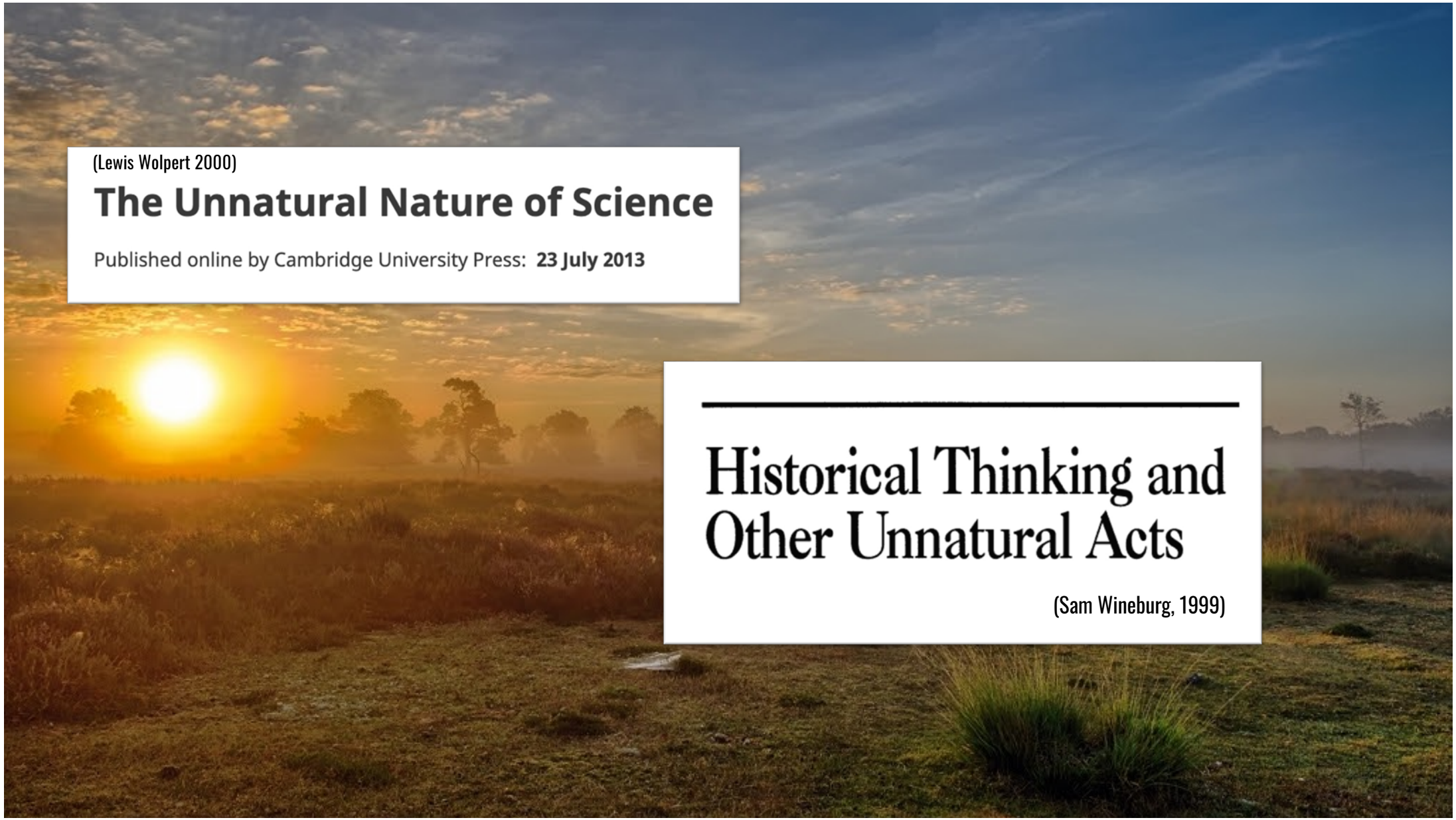
3. Kritisch denken en dialoog als sleutels tot democratische vaardigheden

Niet kritisch ——————————————————— Kritisch

1. ...dat de zon morgen zeker opkomt omdat dat in het verleden altijd zo was.
2. ...dat het geen probleem is om vlees te eten omdat de dieren zelf toch al dood zijn.
3. ...dat je historici niet per se moet geloven omdat ze ook alleen maar een mening geven.
4. ...dat mensen zichzelf kritisch noemen om zichzelf beter te voelen.

"Everyone thinks, it is our nature to do so. But much of our thinking, left to itself, is biased, distorted, partial, uninformed or down-right prejudiced."

(Paul & Elder, 2019, p.4)

(Lewis Wolpert 2000)
The Unnatural Nature of Science
Published online by Cambridge University Press: 23 July 2013
Historical Thinking and Other Unnatural Acts
(Sam Wineburg, 1999)

1. Wat is kritisch denken?

(WetenschapsReflex – Odisee)

Kritisch denken

Wat is juist?

Logisch denken

Daar spreek je jezelf tegen. Je verwart oorzaak en gevolg.

What is betrouwbaar?

Denken over kennis

We weten het niet zeker, maar dat betekent niet dat we er geen rekening mee moeten houden.

Wat is goed?

Oordelen

Je mag de vrijheid van mensen beperken, als je zo een groter probleem kunt tegengaan, bv. tijdens corona.

Hoe denk ik?

Zelfreflectie

Ik ben een twijfelaar, telkens ik iets nieuws hoor denk ik 'oja, dat kan ook'.

(naar Rombaut, 2020)

1. Wat is kritisch denken?

2. Hoe kan je kritisch denken stimuleren via (filosofische) dialoog?

3. Kritisch denken en dialoog als sleutels tot democratische vaardigheden

Kritisch denken over
Duurzaamheid

Heeft de aarde een dokter nodig?

(EcoZoo – Odisee)

Heeft de aarde een dokter nodig?

Nee, de aarde is een planeet en planeten kunnen niet ziek zijn.

Ja, we moeten de aarde genezen. En omdat de volwassenen niets doen, moeten de kinderen de dokters van de aarde worden.

Nee. We moeten de aarde niet genezen. Wat we een zieke aarde noemen kan een goede plaats zijn voor een dier dat nu nog niet bestaat.

Nee, de aarde heft geen dokter nodig. Mensen hebben een dokter nodig, zodat ze leren zorgen voor de aarde.

(EcoZoo, Odisee)

Wat is een filosofische vraag?

Dialoog

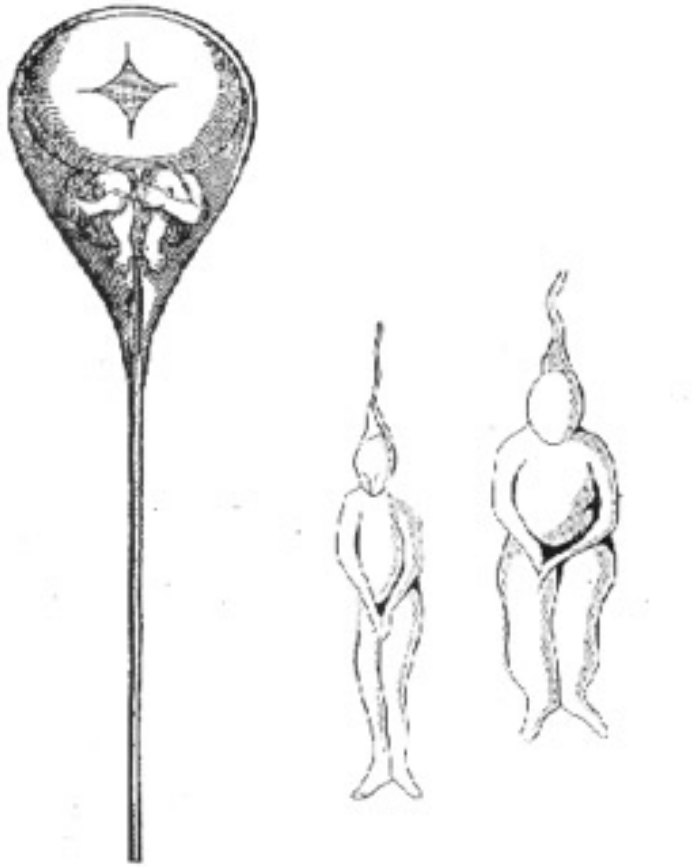

(Lipman, 1991)

(GeschiedenisReflex – Odisee)

Is ons leven vandaag beter dan 100 jaar geleden?

Kritisch denken over Wetenschap

(WetenschapsReflex, Odisee & UAntwerpen)

Kritisch denken over (Nep)nieuws

(HoeZoo, Nieuwswijsneuzen)

Zijn arme mensen beter voor het klimaat dan rijke?

Ja _____ Nee

(KlimaatBurgers, Odisee & UAntwerpen)

Kan je iemand
begrijpen die anders
denkt dan jij?

(KlimaatBurgers, Odisee & UAntwerpen)

1. Wat is kritisch denken?
2. Hoe kan je kritisch denken stimuleren via (filosofische) dialoog?
3. Kritisch denken en dialoog als sleutels tot democratische vaardigheden

Echokamers en kennisbubbels
(Nguyen, 2020)

Filosoof Johan Braeckman: ‘Antivaxers overhalen kan alleen als je hen waardering en warmte geeft’

Johan Braeckman: 'Uitspraken mogen dom en kwetsend zijn. Als we er te snel aanstoot aan nemen, leidt dat tot nog meer polarisatie.' Beeld Thomas Sweertvaegher

Referenties

- Paul, R., & Elder, L. (2019). The miniature guide to critical thinking concepts and tools. Rowman & Littlefield. Pagina 4
- Wolpert, L. (2000). The unnatural nature of science: Why science does not make (common) sense. Harvard University Press.
- Wineburg, S. (1999). Historical thinking and other unnatural acts: Charting the future of teaching the past. Temple University Press.
- Rombaut, E. ‘Kritisch denken: redeneren, oordelen, handelen en reflecteren’. In Filosofie op school: Handboek vakdidactiek filosofie, onder redactie van D. Berendsen, N. Kienstra, K. Poortier, en F. Rombout, 167–91. Amsterdam: Boom, 2021.
- Kuhn, D. (2019). Critical thinking as discourse. Hum. Dev. 62, 146–164.
- Cornelissen, E., De Schrijver, J. KlimaatBurgers.

(Gratis) leermateriaal vind je op…

- www.klimaatburgers.be
- www.filozoo.be
- www.exploratio.be
- www.wetenschapsreflex.be
- https://www.facebook.com/filozoo.odisee/
- Filosofische luisterverhalen rond mediawijsheid https://www.deschaalvanm.be/pagina/hoezoo-vijf-luisterverhalen-over-nepnieuws

(Gratis) leermateriaal vind je op…

- www.klimaatburgers.be
- www.filozoo.be
- www.exploratio.be
- www.wetenschapsreflex.be
- https://www.facebook.com/filozoo.odisee/
- Filosofische luisterverhalen rond mediawijsheid https://www.deschaalvanm.be/pagina/hoezoo-vijf-luisterverhalen-over-nepnieuws

- Met dank aan het werk van collega's binnen Odisee en UAntwerpen, met name Eef Cornelissen, Laura Van den Broeck, Broos Delanote, Laura Vervacke, Lotte Boven, Ruth Van Wichelen, Steven Raeman

